

УДК 336. 22.352
UDC 336. 22.352

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ ЯК ПРОВІДНА СКЛАДОВА БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Бабич Л.М., кандидат економічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна

Наконечна С.А., Національний транспортний університет, Київ, Україна

LOCAL BUDGETS AS A LEADING COMPONENT OF BUDGET OF UKRAINE

Babich L., PhD in Economics Natsionalny vehicle universitet, Kiev, Ukraine

Nakonechna SA, Natsionalny vehicle universitet, Kiev, Ukraine

МЕСТНЫЕ БЮДЖЕТЫ КАК ВЕДУЩАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ БЮДЖЕТНОЙ СИСТЕМЫ УКРАИНЫ

Бабич Л.М., кандидат экономических наук. Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Наконечная С.А., Национальный транспортный университет, Киев, Украина

Постановка проблеми. Місцеві бюджети відіграють визначну роль у перерозподілі валового внутрішнього продукту і забезпечують стабільне фінансування видатків для створення необхідних умов щодо економічного і соціального розвитку окремих регіонів. Таким чином, місцеві бюджети слід розглядати як комплексну категорію, що пов'язана з рухом грошових потоків через систему доходів і витрат у складі бюджетних фондів, що формуються на місцевому рівні бюджетної системи кожної країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз питань формування місцевих бюджетів та їх роль у розвитку бюджетної системи країни досліджувалися в працях таких авторів як Василик О. Д., Власюк Н.І., Кириленко О.П., Кравченко В.І., Павлюк К.В., Федосов В.М. та ін.. Проте, в сучасній науковій літературі ще недостатньо уваги приділяється обґрунтуванню механізмів формування та використання коштів окремих видів місцевих бюджетів.

Метою статті є розробка заходів щодо удосконалення формування і використання коштів місцевих бюджетів як провідної складової бюджетної системи України.

Основні результати дослідження. Відповідно до бюджетного законодавства бюджетна система України розглядається як сукупність державного та місцевих бюджетів, що побудована з урахуванням економічних відносин, державного, адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права. Структура бюджетної системи України будується за двома, характерними для унітарних країн рівнями, коли на першому рівні – центральний, тобто Державний бюджет України, а на другому – місцеві бюджети, які теж поділяються на окремі підрівні. Державний і адміністративно-територіальний устрої визначають, таким чином, і бюджетний устрій України, що характеризує організацію і принципи побудови бюджетної системи, її структуру, розподіл доходів і видатків між окремими ланками, правові основи функціонування бюджетів, встановлення характеру взаємовідносин між бюджетами, взаємозв'язок між окремими ланками бюджетної системи. [1. 2. 3]

За структурною ознакою сучасна бюджетна система залишається майже стабільною, коли співвідношення у розподілі ресурсів між державним і місцевими бюджетами становить орієнтовно як 3:1, а це означає, що майже 75 % усіх бюджетних коштів концентруються у центральному бюджеті країни і лише 25% – залишаються у розпорядженні місцевих бюджетів.

Показник частки державного і місцевих бюджетів у зведеному бюджеті завжди є складовою основних параметрів бюджетної політики, проте, лише починаючи з 2012 року у Постанові Верховної Ради "Про основні напрями бюджетної політики " передбачається збільшення питомої ваги місцевих бюджетів у зведеному бюджеті України шляхом удосконалення міжбюджетних відносин та підвищення самостійності місцевих бюджетів, які мають надто розгалужену, безпосередньо пов'язану з адміністративно-територіальним поділом, структуру, що обраховується понад десяти тисячами місцевих бюджетів.[4]. Це свідчить про необхідність подальшого підвищення ролі місцевих бюджетів, адже саме місцеві бюджети є основним каналом доведення до населення кінцевих результатів виробництва, що спрямовується на суспільне споживання, вони визнаються на практиці

одним з головних інструментів реалізації програми економічного і соціального розвитку як окремого регіону, так і країни в цілому.

Фінансовою основою місцевого самоврядування є доходи місцевих бюджетів, що формуються за рахунок власних джерел та закріплених загальнодержавних податків, зборів і обов'язкових платежів. Обґрунтована із застосуванням ефективних економічних методів величина доходів визначає, в свою чергу, і формування видатків та пов'язаного з ними дефіциту бюджету. До власних доходів загального і спеціального фондів місцевих бюджетів належать доходи, які згідно із ст.69 Бюджетного кодексу України збираються на відповідній території і формують другий кошик доходів, що не враховується при визначенні міжбюджетних трансфертів, а закріплені доходи – це ті, що повністю або частково зараховуються у певні види місцевих бюджетів і безстроково, або на довготерміновій основі, закріплюються за ними відповідно до положень ст.64 Бюджетного Кодексу, враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів та складають перший кошик доходів. В свою чергу, міжбюджетні трансферти – це такі кошти, що безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого у вигляді переважно дотацій вирівнювання та субвенцій.

Варто зазначити, що частка власних ресурсів у загальних доходах місцевих бюджетів України залишається мізерною і на протязі 2009-2012 років не перевищує 7 відсотків. Для порівняння: в країнах Європейського союзу цей показник складає від 30 до 70 відсотків (Великобританії – 37%, Німеччині – 46%, Франції – 67%). В той же час рівень залежності місцевих бюджетів від трансфертів з Державного бюджету України у доходах місцевих бюджетів у минулі роки в середньому становив 43,3%, а у 2012 році – майже 54% і на 2013 рік цей показник було заплановано на рівні 55-56% [5].

Проте, не зважаючи на зазначені обставини щодо наповнення доходів, місцеві бюджети відіграють дедалі все більшу роль як у формуванні ресурсів держави, так і у розв'язанні соціально-економічних проблем регіонів. Тому, важливо досліджувати особливості їх функціонування на прикладі окремих місцевих бюджетів, зокрема, пропонується розглянути основні показники бюджету Старосинявського району Хмельницької області, до складу якого входить районний, 17 сільських та селищний бюджет. Принагідно варто зазначити, що Старосинявський районний бюджет щорічно приймається відповідно до чинних на той час нормативно – правових та законодавчих документів з відповідним посиланням на їх положення. Аналізуючи склад доходної частини Старосинявського районного бюджету, слід вказати, що основним джерелом доходів районного бюджету залишаються надходження від податку на доходи фізичних осіб, які в обсязі власних доходів становлять 99,6 відсотків. Решта складають надходження від податку на прибуток, збору за проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває у комунальній власності, тощо. Динаміка структури доходів місцевого бюджету Старосинявського району Хмельницької області за 2010-2012р.р наводить в таблиці 1.

Таблиця 1 – Динаміка доходів місцевого бюджету Старосинявського району за 2010-2012рр.

Рік	Податкові надходження		Неподаткові надходження		Міжбюджетні трансферти		Разом
	Сума, тис.грн.	У загальній сумі доходів, %	Сума, тис.грн.	У загальній сумі доходів, %	Сума, тис.грн.	У загальній сумі доходів, %	
22010	5149,7	9,7	21,1	0,1	47884,4	90,2	53055,2
22011	5451	9,0	41,5	0,1	55153,7	90,9	60646,2
22012	6811,4	9,5	10,2	0,1	65112,4	90,4	71934,0

Розглядаючи структуру доходної частини бюджету Старосинявського району, слід відмітити, що основну їх складову становлять офіційні трансферти, що відповідає більш, ніж 90%. Це свідчить про те, що населення регіону, особливо те, що потребує соціального захисту, є залежним переважно від тих коштів, які надходять у вигляді дотацій та субвенцій з обласного, державного та інших бюджетів, а ніж від власних доходів районного бюджету. Головним же наслідком слід вважати те, що, збільшення протягом вказаного періоду обсягів міжбюджетних трансфертів, не може негативно не позначитися на фінансовій самостійності та виконанні всіх показників даного місцевого бюджету. Зокрема, видатки бюджету Старосинявського району за період 2010 – 2012 роки, що склали

відповідно – за 2010 рік – 47902,3 тис.грн., 2011 рік – 56890,0 тис.грн., за 2012 рік – 66642,0 тис.грн., були виконані відповідно до планових призначень з урахуванням змін : у 2010 році- на 88,1%, 2011 році – на 92,5%, а у 2012 році – на 92,9 %.

Оскільки місцеві органи самоврядування покликані вирішувати локальні проблеми, що безпосередньо пов'язані з виконанням суспільних функцій у формі надання соціальних послуг та сприяння підвищенню життєвого рівня населення, то склад і структура видатків Старосинявського районного бюджету у повній мірі відображає їх соціальну спрямованість. Так, видатки на соціально-культурні заходи включають видатки на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення населення, культуру і мистецтво, фізичну культуру і спорт, обсяг яких щорічно збільшується. Протягом же 2010-2012 рр. у структурі видатків Старосинявського районного бюджету частка витрат на соціально-культурні заходи становила відповідно 95,6%, 97,8%, та – 98,5%. При цьому, виходячи з аналізу складових доходів цього бюджету, можна зробити висновок, що видатки на соціальний захист, а саме виплати незахищеним верствам населення, як вже зазначалось, можуть здійснюватися практично лише за рахунок субвенцій та дотацій коштами з державного бюджету. Недостатність же власних стабільних доходів даного бюджету значно обмежує вплив місцевих органів влади на соціально-економічний розвиток Старосинявського району. Тому розширення та оптимізація джерел наповнення цього місцевого бюджету є надзвичайно актуальним завданням, вирішення якого сприятиме підвищенню рівня фінансової незалежності місцевих органів управління у районі, що знайде своє відображення у якісному виконанню покладених на них завдань та функцій.

Таким чином, невирішеною на сьогодні проблемою щодо місцевого бюджету Старосинявського району, як і місцевого самоврядування в Україні в цілому, є обмежений фінансовий ресурс, який не повною мірою забезпечує виконання повноважень, делегованих державою місцевим органам влади і завдань, прийнятих чинними рішеннями про відповідний місцевий бюджет на кожний бюджетний рік. До того ж, оскільки на рівні держави не повністю відпрацьована система ефективного регулювання бюджетних потоків, на практиці застосовується ручне управління бюджетними коштами, що і є головною причиною систематичного порушення бюджетного законодавства. Ось чому окрім необхідності перегляду податкової бази для збільшення власних доходів місцевих бюджетів, існує потреба у підвищенні ефективності та результативності використання тих бюджетних ресурсів, які вже існують, та у забезпеченні стабільності і відповідності видаткових зобов'язань повноваженням і функціям місцевої влади через оптимальний розподіл бюджетних ресурсів для фінансування таких функцій.

Загалом сучасний стан місцевого й регіонального розвитку бюджетної системи України характеризується доволі низьким рівнем фінансового, матеріального, кадрового й іншого ресурсного забезпечення, необхідного для виконання у повному обсязі завдань і повноважень місцевого самоврядування щодо забезпечення самостійності формування місцевих бюджетів. А якщо додати, що за нинішніх умов спостерігається занепад таких сфер, як житлово-комунальне господарство, охорона здоров'я, освіта, культура, що супроводжується поглибленням диспропорцій у соціально-економічному стані територіальних громад, то на перше місце в контексті удосконалення бюджетної системи постає необхідність вирішення актуальних питань реформування системи адміністративно-територіального устрою держави. Таким чином стає зрозумілим, що існуюча в Україні система адміністративно-територіального устрою є перешкодою для подальшої бюджетної децентралізації й розвитку місцевого самоврядування. [6].

В зв'язку з цим, знані в Україні науковці з проблем розвитку бюджетної сфери як провідної складової державних фінансів справедливо вважають, що Україна потребує нової архітектури бюджетної системи та запровадження нових економічних механізмів, які дозволять підвищити її ефективність. Нинішня модель бюджетної системи формує простір для маніпулювання фінансовими потоками, внаслідок чого бюджетні ресурси часто використовуються неефективно, а на окремих щаблях бюджетної системи формуються дисбаланси. [7].

Наразі місцева влада по суті перетворена на регіональні відділи центральних органів влади (це стосується і виконавчих, і представницьких органів влади), які відповідно, займаються реалізацією державної політики, а не розвитком власного регіону. Водночас, як свідчить практика європейських країн, саме регіони здатні підвищити ефективність бюджетної системи загалом, і це закономірно, адже місцеві органи влади і краще обізнані з фінансовими потребами регіону, тому спрямовують бюджетні кошти у ті напрями, де це більш необхідно, і, будучи повністю відповідальними за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці, місцеві органи влади можуть проводити активну фінансову та бюджетну політику.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже важливими умовами забезпечення стабільності бюджетної системи, де провідною складовою виступають місцеві бюджети, є необхідність перерозподілу дохідних джерел і зобов'язань між центральним та місцевими бюджетами з подальшим реформуванням міжбюджетних відносин, що має розглядатись серед головних завдань бюджетної реформи. Для реального ж забезпечення принципів самостійності щодо складання і використання місцевих бюджетів усіх рівнів необхідно, щоб кожна складова бюджетної системи мала чітку, визначену законом дохідну базу, а взаємовідносини між державним і місцевими бюджетами, з одного боку, та між місцевими бюджетами – з іншого будувались з урахуванням специфіки і перспектив соціально-економічного розвитку окремих регіонів.

Тому одним із головних завдань по вдосконаленню системи відносин з формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів в Україні є перерозподіл функцій між місцевими і центральним бюджетом з поступовим переходом щодо більшого делегування функцій державної влади місцевій з відповідним фінансовим забезпеченням і раціональним наповненням доходів відповідних місцевих бюджетів. Для фінансування власних повноважень має бути розширений кошик доходів шляхом надання певних можливостей органам місцевого самоврядування залишати частину загальнодержавних податків, зібраних на відповідній адміністративно – територіальній одиниці, у своєму розпорядженні. На наш погляд, найефективнішим заходом є закріплення за місцевими бюджетами не менш, ніж 10% податку на прибуток підприємств, що сприятиме їх зацікавленості в активізації роботи щодо зростання надходжень цього податку та покращення умов для ведення бізнесу.

Значний позитивний вплив на зацікавленість місцевих органів влади щодо розвитку малого бізнесу справить і виключення єдиного податку з кошику доходів, що враховується при розрахунку міжбюджетних трансфертів. Ефект такого заходу підвищуватиметься у міру зростання фіскальної ваги цього податку, яка досягається через підвищення та індексацію ставок єдиного податку.

Крім того, для стимулювання реалізації фіскального потенціалу адміністративно-територіальних одиниць необхідним заходом є закріплення 50 % від перевищення прогнозованого обсягу надходжень другого кошика у переліку дохідних статей місцевих бюджетів, що не враховуються при розрахунку міжбюджетних трансфертів. Це створить комплекс стимулів для зацікавленості місцевих органів влади у нарощуванні додаткових надходжень на своїй території, які в подальшому мають стати основою бюджету розвитку, що і подальшому залишатиметься складовою спеціального фонду. Наведені вище заходи щодо наповнення доходів місцевих бюджетів дозволять не лише створити належну фінансову базу для соціально-економічного розвитку регіонів, а й сформуванню прямої залежності між фіскальною активністю місцевих органів влади та їх інвестиційними можливостями, що змусить місцеву владу займати активнішу позицію в питанні реалізації податкового потенціалу регіону.

Поряд із всебічним зміцненням дохідної бази місцевих бюджетів, необхідно забезпечити і прозорий механізм руху бюджетних коштів як з державного до місцевих, так і між місцевими бюджетами, а також чітко обґрунтувати прозорий механізм розрахунку обсягу міжбюджетних трансфертів при широкому використанні показника індексу відносної податкоспроможності, який дозволить кожного року визначати реальний рівень податкоспроможності відповідного місцевого бюджету у порівнянні з аналогічним середнім показником по Україні.

Також важливе значення для забезпечення самостійності місцевих бюджетів має порядок використання вільних бюджетних коштів, які утворюються в місцевих бюджетах на початок бюджетного року і не враховуються при затвердженні бюджету поточного року. [8].

В цілому ж назріла необхідність перегляду практичних підходів до організації формування та виконання бюджетів, тому, на нашу думку, необхідно проводити подальші пошуки з розробки та законодавчого запровадження більш поглибленого дієвого механізму щодо поєднання ринкових і державних важелів з управління бюджетними коштами, які б забезпечували оптимальне поєднання економічних інтересів на всіх рівнях місцевих бюджетів у складі бюджетної системи України.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Конституції України із змінами, внесеними згідно Закону №586-7 від 19.09.2013р.
2. Бюджетний кодекс України (редакція станом на 11.08.2013р.) № 2456-VI.
3. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». – С: ФОП Соколик Б.В., 2007. – 72 с.
4. Про Основні напрями бюджетної політики на 2012рік [Електронний ресурс] : Постанова Верховної Ради України від 13трав. 2011р. №3358.

5. Дерун Т.М. Актуальні питання бюджетного забезпечення місцевого самоврядування на 2013 та 2014 роки: загрози та перспективи. //Електронне наукове фахове видання «Державне управління : удосконалення та розвиток».

6. Місцеві бюджети в умовах кризових явищ і реформування : [монографія] /за заг.ред. О.Л. Яременка. – Х.: ХІФ УДУФМТ, 2011. – 182 с.

7. Нова архітектура бюджетної системи України: ризики та можливості для економічного зростання/ Жаліло Я.А., Молдован О.О., Шевченко О.В.; за ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2010. – 35с.

8. Цугунян А.М. Основні напрямки вдосконалення системи видатків місцевих бюджетів. //Економіка і управління. – 2013. – №2. – с. 89-95.

REFERENCES

1. Constitution of Ukraine, as amended by Law № 586-7 of 19.09.2013r. (Ukr)
2. The Budget Code of Ukraine (revised as of 11.08.2013r.) № 2456 -VI. (Ukr)
3. Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine ". – С: FOP Sokolyk BV, 2007. – 72 p. (Ukr)
4. On budget policy guidelines for 2012rik [electronic resource] : Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on 13trav., 2011. Number 3358. (Ukr)
5. Derun TN Current issues of budget support local governments in 2013 and 2014 : Threats and Prospects. / / Electronic scientific specialized edition of " Public administration: improvement and development." (Ukr)
6. The local governments in the conditions of crisis and reform [monograph] / by zah.red. AL Yaremenko. – Н.: HIF UDUFMT, 2011. – 182 p. (Ukr)
7. Nova architecture budgetary system of Ukraine: risks and opportunities for economic growth / Zhalilo JA, Moldovan A., Shevchenko, A., ed.. Ya.A. Zhalila. – К.: NISS, 2010. – 35P. (Ukr)
8. Tsuhunyan AM Main directions of improvement of local expenditures. / / Economics and Management. – 2013. – № 2. – P. 89-95. (Ukr)

РЕФЕРАТ

Бабич Л.М. Місцеві бюджети як провідна складова бюджетної системи України / Л.М. Бабич, С.А. Наконечна // Вісник Національного транспортного університету. — К. : НТУ, 2013. — Вип. 28.

В статті досліджено науково правові засади обґрунтування ролі місцевих бюджетів у складі бюджетної системи та проаналізовано формування доходів і використання видатків місцевого бюджету окремого регіону.

Об'єкт дослідження – процеси формування і використання коштів бюджету Старосинявського району.

Мета роботи – розробка заходів щодо удосконалення формування і використання коштів місцевих бюджетів як провідної складової бюджетної системи України.

Метод дослідження – аналітичний, структурних оцінок, балансовий.

Результати статті можуть бути застосовані при удосконаленні положень бюджетного законодавства України.

Прогнозні припущення – пошук оптимального поєднання економічних інтересів на всіх рівнях місцевих бюджетів у складі бюджетної системи України.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ, ДОХОДИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ, ВИДАТКИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ, БЮДЖЕТ НА СИСТЕМА УКРАЇНИ.

ABSTRACT

Babich L.M., Nakonechna S.A. The local governments as a leading component of the budget system of Ukraine. Visnyk National Transport University. – Kyiv. National Transport University. 2013. – Vol. 28.

This paper investigates the scientific principles of legal reasoning as local budgets as part of the budget system and the analysis of income and the use of local budget expenditures particular region. The object of study – the process of formation and use of budget Starosynyavskoho area. Purpose – to develop measures to improve the formation and use of local budgets as a leading component of the budget system of Ukraine.

Research method – analytical, structural assessments, balance.

The results of the article can be used to improve the Budget Law of Ukraine.

Forecast assumptions, search for the optimal combination of economic interests at all levels of local budgets as part of the budgetary system of Ukraine.

KEYWORDS: LOCAL BUDGETS, REVENUES, EXPENDITURES OF LOCAL BUDGETS, BUDGETS SYSTEM OF UKRAINE.

РЕФЕРАТ

Бабич Л.М. Местные бюджеты как ведущая составляющая бюджетной системы Украины / Л.М. Бабич, С.А. Наконечная // Вестник Национального транспортного университета. – К.: НТУ, 2013. – Вып. 28.

В статье исследованы научно правовые основы обоснования роли местных бюджетов в составе бюджетной системы и проанализированы формирования доходов и использования расходов местного бюджета отдельного региона.

Объект исследования – процессы формирования и использования средств бюджета Старосинявского района.

Цель работы – разработка мероприятий по совершенствованию формирования и использования средств местных бюджетов как ведущей составляющей бюджетной системы Украины

Метод исследования – аналитический, структурных оценок, балансовый.

Результаты статьи могут быть применены при совершенствовании положений бюджетного законодательства Украины.

Прогнозные предположения – поиск оптимального сочетания экономических интересов на всех уровнях местных бюджетов в составе бюджетной системы Украины.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: МЕСТНЫЕ БЮДЖЕТЫ, ДОХОДЫ МЕСТНОГО БЮДЖЕТА, РАСХОДЫ МЕСТНОГО БЮДЖЕТА, БЮДЖЕТНАЯ СИСТЕМА УКРАИНЫ.

АВТОРИ:

Бабич Людмила Миколаївна, кандидат економічних наук, доцент, Національний транспортний університет, доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту, тел.+380972727535, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к.424.

Наконечна Світлана Анатоліївна, Національний транспортний університет, старший викладач кафедри фінансів, обліку і аудиту, e-mai:Rudenkova@ukr.net, тел..+380679134947, Україна, 01010, м. Київ, вул. Суворова 1, к.424.

AUTHOR:

Babich Lyudmila M., Ph.D. ekonomichnih sciences, transport Natsionalny universitet, Associate Professor finansiv, i obliku Audit, tel. +380972727535, Ukraine, 01010, Kyiv, vul. Suvorov 1 k.424.

Nakonechna Svitlana A., Natsionalny vehicle universitet senior vikladach Departments finansiv, i obliku Audit, e-mai: Rudenkova@ukr.net, tel. +380679134947, Ukraine, 01010, Kyiv, vul. Suvorov 1 k.424.

АВТОРЫ:

Бабич Людмила Николаевна, кандидат экономических наук, доцент, Национальный транспортный университет, доцент кафедры финансов, учета и аудита, тел. +380972727535, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к.424.

Наконечная Светлана Анатольевна, Национальный транспортный университет, старший преподаватель кафедры финансов, учета и аудита, e-mai: Rudenkova@ukr.net, тел.. +380679134947, Украина, 01010, г. Киев, ул. Суворова 1, к.424.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Бурлака Г.Г., доктор економічних наук, професор, Національна академія управління, заступник завідувача кафедри фінансів та банківської справи, Київ, Україна.

Базиліук Антоніна Василівна, доктор економічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувача кафедри фінансів, облік і аудит, Київ, Україна.

REVIEWER:

Burlaka GG, PhD, Professor, National Academy of Management, Deputy Head of the Department of Finance and Banking, Kyiv, Ukraine.

Bazyliuk Antonina V., PhD, Professor, National Transport University, head of the department of finance, accounting and auditing, Kyiv, Ukraine.